

LETNA NAROČNINA ILUSTR. GLASNIKA KRON 8,-, ZA DIJAKE KRON 6,-; POSAMEZNE ŠTEVILKE 20 VINARJEV :: LETNA NAROČNINA ZA NEMČIJO KRON 10,-, ZA DRUGE DRŽAVE IN AMERIKO KRON 13,-

SLIKE IN DOPISI SE POŠILJAJO NA UREDNIŠTVO ILUSTRIRANEGA GLASNIKA, KATOLIŠKA TISKARNA. :: NAROČNINA, REKLAMACIJE IN INSERATI NA UPRAVNIŠTVO LISTA, KATOLIŠKA TISKARNA V LJUBLJANI

LETNIK 2. * 1. JUNIJA 1916 - IZHAJA VSAK ČETRTEK * ŠTEV. 40

Boji v zraku.

Med krutimi boji, ki se vrše v sedanji svetovni vojski, so najhujši boji pod morjem in nad zemljo, tam, kjer je človek v zadnjih desetletjih začel tekrovati z ribami in s ptiči. — Vsak letalec, ki se dvigne z letalom, mora biti pripravljen na strašno smrt. Očividci so nam pripovedovali, kako so bili razbiti in sežgani letalci v laškem zrakoplovu, ki so ga jim naši razstrelili. In koliko je bilo takih in podobnih grozot, dokazuje dejstvo, da je bilo med to vojsko uničenih že nad 2000 letal. Ta del vojske je primeroma največ trpel. — Naša slika nam kaže tak zrakoplov v boju z manjšimi letali, ki ga napadajo kakor vrabci sovo.

Aeroplan v boju. (Opis glej v prilogi te števil.)

Prelaz pri Predilu • Cerkev kot bolnica • Največja vojna ladja Amerike • Vojaški duhovnik • Padli junaki • Nikita na Francoskem • Ruski Čerkez • „Trofeje“

Rožlin in Urjanko.

Po narodni pesni
spisal
dr. Leopold Lénard.

(Dalje.)
ako je postala Alenčica Zamudova nevesta. Mož je nekaj časa res še krošnjaril, toda vedno manj in slednjič je opustil popolnoma. Naselil se je v Dolnji vasi in začel trgovati z vsem mogočim, njegova trgovina se je vedno bolj širila in premoženje se je vedno bolj množilo.

Ni še preteklo leto po možitvi, ko je Alenčica že povila krepkega dečka, katerega so imenovali Nedeljko. Drugo leto je prišel drugi potomec in ta se je imenoval Vrjanko. Tretje leto se je porodila deklica, ki je pa umrla kmalu po porodu. Potem pa ni bilo nobenih otrok več. Dečka sta pa odraščala in se krepko razvijala. Zamuda je bil vedno enak, tih in zamišljen, skrben za rodbino in pri podjetjih. Ženo je ljubil, toda govoril je ž njo malo in nikdar ji ni povedal nobene ljubeznivosti. Kadar je bil doma, je morala biti žena vedno v njegovi navzočnosti in ako se je le kam odstranila, je pričel godrnjati. Kadar je šel na potovanje po kupčiji, je nagovarjal ženo, da bi ga spremila. Šla je res ž njim v Trst in v Reko in v Varaždin, vendar je ni veselilo potovanje, ampak je raje ostala doma. Razvijala se je vedno lepše in bohotneje. Poprej tenko in slabotno dekle, je sedaj postala močna žena. Imela je že čez trideset let, toda izgledala je v najpopolnejšem razvitju. Njeno življenje je bilo lahko in prijetno. Dečka je imela za zabavo, z gospodarstvom se ni ukvarjala mnogo, ker je za vse skrbel njen

in prazno. Njeno življenje ni poznalo mladosti in ni poznalo ljubezni. Omožila se je, ko je bila še skoraj otrok, in moža je vzela, ker se ji je prikupil s svilenom ruto. Dober je bil in ljubezniv, toda ona ga ni nikdar ljubila. Njena narava je bila bujna in kipeča, želela si je smeha in veselja, hrupa in zabave, tu pa ves dan pokušuje mož, stari umazani hlapci se sučejo okrog hiše in doma ne sliši drugih pogovorov kakor o cenah, izgubah in dobičkih.

Tako ji je teklo življenje kakor v kletki!

Ko je bilo opravilo v cerkvi končano, je stopil tudi Zamuda s svojo ženo v gostilno in se vsedel v veliki sobi za dolgo mizo.

V drugem kotu so sedeli godci, prišli za godala, zaigrali in zapeli tisto pesem:

Oj, ne ženi se, mladenič!
Slušaj mene mar!
Rajši konja, oj mladenič,
kupi za denar!

Dober konj te ne izda,
v ogenj, v vodo se poda,
kakor veter v stepi šine
in daljava ž njim ti zgine.

Oj, ne ženi se, mladenič!
Slušaj mene mar!
Rajši konja, oj mladenič,
kupi za denar!

Sosed Luka se je obrnil k Zamudi:

»Kaj pa ti rečeš k tej pesmi?«

»Nič! Ljudje si marsikaj izmišljujejo, če imajo čas.«

»Nekaj imajo godci pa vendarle prav. Ženska, to je čudna reč in nikdar ne veš, kam jo bo zaneslo v prihodnjem trenutku.

pojdeva na Prelesje. Je že taka ženska narava.

Alenčica ni poslušala pogovora, ampak gledala je nepremično na godce in vsrkavala godbo.

»Moja žena pa hvala Bogu ni taka — odvrnil je Zamuda. »Tiha je in pohlevna in ni mi še prizadevala težav.«

»Ni ti jih prizadevala, ker je bila še otrok in vsa boječa. Saj se je šele pričela razvijati. O vremenu in o ženskah ne more nikdo prerokovati.

Kaj morju upat smemo,
mornarji dobro vemo,
dekletom kaj, kdo vel!

Medtem so godci spet udarili, zapeli in zaigrali:

Ne vzemi prestare!
imel boš nadlego
od mlade prevare
in grenko zadrego.

Bogata očita
drobtine ti kruha,
ljubezen pa mine,
če ni, da kaj skuha.

Visoko učena
bo glavo nosila,
nevedna pa žena
bo slamo mlatila.

Razum te prevari,
nikar ga ne vprašaj,
na srce v tej stvari
se nič ne zanašaj!

Pač redka res sreča
na tem našem sveti
je žena ljubeča,
če hočeš verjeti.

»Godci imajo prav,« — je modroval dalje Luka. »Lažje se dobi dober konj, kakor pa dobra žena. Midva sva prijatelja in zato ti povem: jaz se bojim za tebe, moj sosod Zamuda. Prevelika razlika je med tabo in tvojo ženo.«

»Pa vendar dobro shajava,« je odvrnil Zamuda.

»Danes še ni vseh dni konec in jutri jih tudi ne bode in nikdo ne more prerokovati, kaj prinese prihodnost.«

»Menda si zato tako slabih misli, ker imaš skušnje pri svoji stari?«

»Imam jih, imam! Jaz sem imel veliko posestvo, ona pa nič. Vsi so nama branili, pa sva se vendar vzela. Toda, kar skupaj ne gre, naj skupaj ne sili. Nikdar ji nisem očital, da je iz revnejše hiše kakor jaz, pa si je vendar neprenehoma domišljevala, da ji očitam jaz in moji stariši in ne vem še kdo. Vedno me je mučila s svojimi domišljijami in nikdar ni bilo v hiši pravega miru. Godci imajo prav! Ne ženi se s staro, ker ti bo samo v nadlego, ne ženi se z mlado, ker ti bo prizadevala sitnosti, bogata te bo zaničevala, kjer je revščina, ni ljubezni, kjer je učenost, je šabnost, nevedna ženska je pa dolgočasna. Na zemlji je neprestana vojska med moškim in med ženskim spolom. Vse, kar se vrši na zemlji, pravzaprav ni nič drugega, kakor ta vojska. Pravijo, da je ženska slabi spol, moški pa močni spol. Včasih je pa tudi moški jako slab in večkrat podleže moški ženski, kakor pa obratno. Ta medsebojna vojska izčrpuje ljudem večji del njihovih duševnih, gmotnih in telesnih sil. Zato pa pravim: ženska je samo za polovičarske duše, to je za take, ki žive za kakšno stvar samo s polovico

Z jugozahodnega bojišča: Soteska pri Predilu ob koroški meji.

mož, pomanjkanja ni trpela nobenega in mož ji je prinesel vse, kar si je pozelela. Vendar se menda ni čutila posebno srečno, dasiravno so jo vse žene naokrog blagrovale. Tako tesno in samotno ji je bilo doma in življenje se ji je zdelo tako pusto

Konja kupim, ga poskusim in vem, kakšen je. Če rečem volu na levo, gre na levo, če rečem na desno, gre na desno, če pa rečem svoji stari: skuhaj mi žgancev, mi skuha močnika in če rečem: pojdeva v nedeljo na Jelovje, bo rekla: ne, ampak

svojege bitja, drugo polovico imajo pa prosto. Kdor pa ima pred sabo kakšno stremljenje, kateremu se hoče posvetiti s celo svojo dušo, tak ni za ženitev in naj pusti ženske pri miru. Ti Zamuda na primer si trgovec in s celo dušo trgovec, zato ni prav, da si se oženil in nisi srečen pri ženi in ona ni pri tebi, čeprav se tebi dozdeva, da sta srečna.

Tako je modroval stari sosed Luka, Zamuda ga je pa poslušal in pokimal z glavo, toda njegove besede mu niso šle do srca.

Godci so zaigrali poskočnico in mladina se je zbrala k plesu. Alenčica je gledala z velikimi, poželjivimi očmi na godce in mladino.

»Ali bi šla rada plesat?« je vprašal Zamuda ženo.

Alenčica je pokimala in zardela. Mož je uganil njeno skrivno željo, katere se mu ni upala razodeti. Že dvajset let sta skupaj, pa se ga še vedno tako boji, da siravno jo ljubi in ji ničesar ne odreče.

Po prostorni sobi je zašumel ples, pivci so se pa stisnili po kotih.

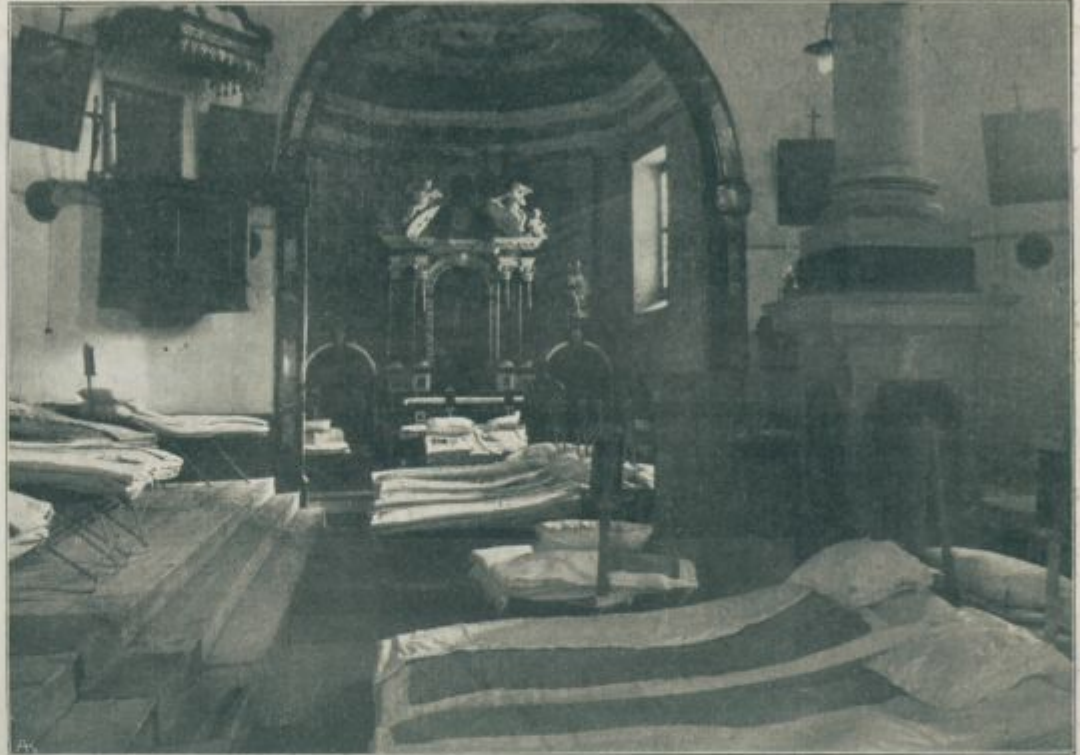
V tem trenutku se odpro vrata z velikim razmahom nastežaj in v sobo vstopijo tuji, neznani možje — črnogorski razbojniki. V Dolenji vasi niso bili tuji taki gostje in domačini se jih niso čisto nič ustrašili. Saj se tudi razbojniku stoži gori na gori in si želi včasih poveselejšati. Kdo bi mu to zameril! Kmetje so vedeli, da razbojnik pri taki priliki ne stori ničesar hudega, ampak še plača, ako je dobre volje. Vrag ima svoje postave in razbojnik ima tudi svoje. Sam si jih je naložil in prostovoljno jih izpolnjuje, toda te postave so mu vseeno svete. Kadar gre na razboj, takrat je razbojnik strašen, drugače zna biti pa tudi dober in celo prijeten družabnik. Toda vedno je nekaj divjega in samorodnega v njegovem obnašanju in človek ga mora poznati dobro in se mora razumeti na njihove navade, predno more ž njimi občevati.

Med domačim kmečkim prebivalstvom po dolinah in razbojniki na gorah je ob-

v starih navadah. Razbojniki navadno niso ropali pri revnem domačem prebivalstvu, prvič, ker se to ne bi posebno izplačalo, dalje pa tudi, ker je bilo v njihovi lastni koristi dobro razmerje s kmečkim prebivalstvom po dolinah. Pozimi se je bilo treba večkrat zateči h kmetom in pri njih prezimovati, ako je v gorah postalo preveč težavno. Nasprotno je pa včasih tudi razbojnik v kakšni stvari šel na roko kmetu. Kmet je raje videl razbojnika kakor birača, ker prvi mu ni storil ničesar,

krompir. Družina je sedla za mizo in zajemala iz sklede, razbojniku so pa dali za peč oljupke in kar je ostalo. Razbojnik je snedel vse in pobrisal skledo s prstmi, potem jo je pa prijel in treščil na tla, da se je razletela na vse strani.

Potem so prinesli na mizo kislega zelja. Družina je snedla zelje iz sklede, razbojniku so pa dali za peč kislavo vodo in, kar je še zelja plavalo v njej. Da ne bi mogel razbiti sklede, so mu dali v lesenem koritcu, iz katerega so navadno

Bolnica »Rdečega križa«: šuta (Doberdob).

poslednji mu je pa neprenehoma sedel na vratu. Nikdar torej ni pomagal biračem loviti razbojnika. Samo ako je kdo razbojnika ujezil, je prišlo navadno grozno maščevanje.

mačke pile mleko. Razbojnik je nagnil k ustom in izpil vse ter še oblizal korito z jezikom, potem je pa treščil korito v glavo gospodarju, ki je sedel v kotu za mizo. Gospodar se je zgrudil v kotu oblit s krvjo, družina je začela kričati na pomagaj, razbojnik se je pa iztegnil na topli peči, kakor da bi se nič ne bilo zgodilo.

Proti večeru je pa rekel gospodar hlapcu:

»Človek ni kak navaden potepuh, ampak biti mora kak mogočen razbojnik gori s Črne gore. Pojdi doli v grajščino in naznani ga gosposki. Danes ponoči ga lahko dobe, če se ga prav lotijo. Midva bova pa dobila nagrado in lahko bova pila celo leto.

Hlapec je šel in vse povedal gosposki. Tam so ga bili prav veseli, izprašali so vse in si zapisali, naštel so mu celo kar na roko nekaj tolarjev in višji od biračev je bil celo tako prijazen, da mu je stisnil v žep velik kos slanine za popotnico.

Hlapec je med potjo snedel slanino in nato je postal žejen. Ker je imel v žepu tolarje, je šel pogasiti žejo v gostilno. Ko se je nekoliko napil, je postal mehkega srca in ves ginjen in pričela ga je peči vest, da je izdal razbojnika. Vzel je še steklenico vina za na pot, vtaknil v žep kos slanine, ki mu je še ostal, in se odpravil domov. Tu je šel takoj k razbojniku, ki se je še vedno grel na peči, mu dal steklenico vina in kos špeha, ter pričel govoriti.

»Jej in pij, bratec! saj ne boš več dolgo!«

»Zakaj ne bi več dolgo? Saj zima menda ne bo večna?«

»Zima ne, ampak birači bodo prišli,

Bolnica »Rdečega križa«: šuta (Doberdob).

stojalo takorekoč neko večno premirje in celo neke vrste tiho sporazumljenje, ki je temeljilo v obojestranski koristi in

V trdi zimi je prišel razbojnik z gore in se vlegel h kmetu za peč. Bil je ves premražen in sestradan. Jedli so v oblicah

biriči. Ravno sem bil pri gosposki, kjer sem te naznanil.«

Pri teh besedah je naredil hlapec ginjen obraz in debele solze so mu stopile iz oči. Razbojnik ga je pa začudeno pogledal in ni vedel, če govori hlapec v pijanosti ali v resnici.

»Odkod pa imaš to slanino?« vprašal ga je razbojnik.

»Dali so mi jo tisti biriči, ki bodo prišli nocoj po tebe. Le jej, bratec, saj ne boš več dolgo.«

Razbojnik se je raztegnil po peči in pričel smrčati, kakor da bi bil zaspal. Ko je potihnilo vse, se je pa dvignil, prevrtal s svojo sekiro, ki je neločljiva tovarišica vsakega razbojnika, luknjo v stropu in potem skozi strop in skozi streho splezal na prosto. (Dalje.)

Slike z bojišča.

Poroča S. T.

X.

Izdajalec.

Nedaleč od laške meje smeje se majhno gorsko jezerce v tesni kotlini ob triglavskem pogorju na koroški strani. Ob straneh jezera se vzdigujejo od juga proti severu visoke gore najvišje tam, kjer je državna meja med Avstrijo in Italijo. Čez to gorovje vodi ozki in strmi prelaz, ki so ga imeli zastražena naši gorski vojaki. Spodaj pod gorami se razprostira gorsko selo. Prijazne hišice so zgrajene po bregovih in obronkih. Čedne so hiše, lepo pobeljene in raz oken te skoro povsod pozdravljajo rdeči nageljni. Izmed teh poslopij se vidi eno veliko večje od drugih; podobno je staremu gradu. Najbrže, da je to ostalina iz prejšnjih časov, ko so si graščaki v takih težko pristopnih krajih gradili gradiče za svojo obrambo proti sovražnikom. Velika hiša stoji na strmem bregu. Črni stari zidovi jo obdajajo, gospodarska poslopja so novejša prostorne stavbe. Posestnik je premožen kmet, ki se peča posebno z rejo koz in ovac. Ob pročelju starinske hiše nad vratmi stoji starodaven kip Matere božje. V tej hiši v našem času gospodarja posestnik Klodič, vdovec je, ima dva sina,

ki sta sedaj v vojski, in hčerko Marino, staro devetnajst let, ki je zdrava in brhka kakor planinka v strmih skalovju. Poleg tega ima še več poslov, sedaj same ženske, ker hlapce mu je vse vzela vojska. Samo eden je ostal, to je bil hlapec Jurij, ki je bil nekaj malega v sorodu z gospodarjem. Ni še dopolnil petnajst let, ko je prišel h Klodiču in sedaj je pri njem že dvajset let, marljiv, skrben, razumen, povsod gospodarju desna roka. Zato je pa tudi bil pri hiši prvi za gospodarjem kakor Jožef za kraljem Faraonom. Na zunaj pa ni bil posebno prikupen: bil je grbast in desna noga mu je bila za peto krajša od leve, tako da je nekoliko šepal. To je bil tudi vzrok, da ni bil poklican k vojakom, in to je Jurija posebno grizlo in peklo. Dorasel je na laški meji in dobro je poznal lokavost in laško nezvestobo. Tembolj je bil nevoljen ko je prišel kot hlapec k hiši neki Benko, ki je bil sicer rojen pod našim cesarjem, pa se je veliko klatil po Laškem. Bil je predrzen, mlad človek, in Jurij se je čudil, da ga niso vzeli k vojakom. Najbrže, si je mislil, da ta capin ni nikjer zapisan v krstnih bukvah, zato da ga najbrže ni dobila cesarska oblast. Ni vedel, da je že potrjen in da mora čez mesec dni k vojakom. — Benko se je hitro udomačil pri Klodičevih; postal je kmalu

zelo drzen, ker je vedel, da sedaj ni hlapec nikjer na izbiro. Posebno piko je imel na Jurja, ker je videl, kako oblastno gospodarji in določuje delo. Vselej, kadar sta si bila zaradi dela Jurij in Benko v prepiru, potegnil je gospodar z Jurjem, zato pa je Benko Jurja zavidal in mu rad ponagajal. »Grbec stari«, je zakričal enkrat nad Jurjem, »ti nisi gospodar in mi ne boš ukazoval dela.« Toda slabo je naletel pri Jurju, ki razžaljen in v jezi ni poznal sodnije in si je kar sam pridobil pravico. Neusmiljeno je zmikastil Benkota, kateremu je pošlo veselje za vedno, da bi še kdaj Jurja nagnal z grbcem.

Pa to ni bil edini vzrok, da Jurij ni mogel Benkota. Kmalu je namreč opazil, kako se Benko rad dobrika Marini, kako je prijazen z njo. Prikupen dečko je bil Benko, lepo zraščan, kar je Jurja posebno bodlo, in govoriti je znal, da se je mlademu dekletu srce kar od veselja igralo. Večkrat ju je zalotil pri delu v zaupnem, prijateljskem razgovoru in ljubosumen je bil prepričan, da Benko zalezuje dekleta.

Marina je bila pošteno, dobro vzgojeno dekle; a bila je mlada, vesela; ljubila je šalo in smeh in, če hočemo biti odkritosrčni, moramo reči, da se je precej globoko zagledala v Benkove lepe črne oči. Seveda, kot zavedna hči bogatega kmeta, ni resno mislila na hlapca Benkota, četudi ji je pravil, da podeduje po svojem stricu lepo domovanje.

»Pojdi, pojdi s svojim stricem«, dejala je Marina Benkotu, ko sta opravljala živino v hlevu, »taki strici so redki in če so, imajo to slabo navado, da dočakajo visoko starost in da se njih nečaki z njimi vred postarajo.« S takimi zdravimi šalami je Marina zavračala vsiljivega Benkota.

Ko sta nekega dne Marina in Jurij na njivi kosila in grabila travo za živino, je dejal Jurij grabljici:

»Veš, Marina, nekaj ti moram povedati.«

»No, Jurij, kaj pa imaš tako važnega?«

»Veš, ta frkolin Benko meni ni prav nič všeč. Klatil se je veliko po svetu, posebno onkraj meje po Laškem in gotovo se ni nič prida naučil. Zdi se mi pa, da si ti zelo prijazna z njim, več kakor je treba —«

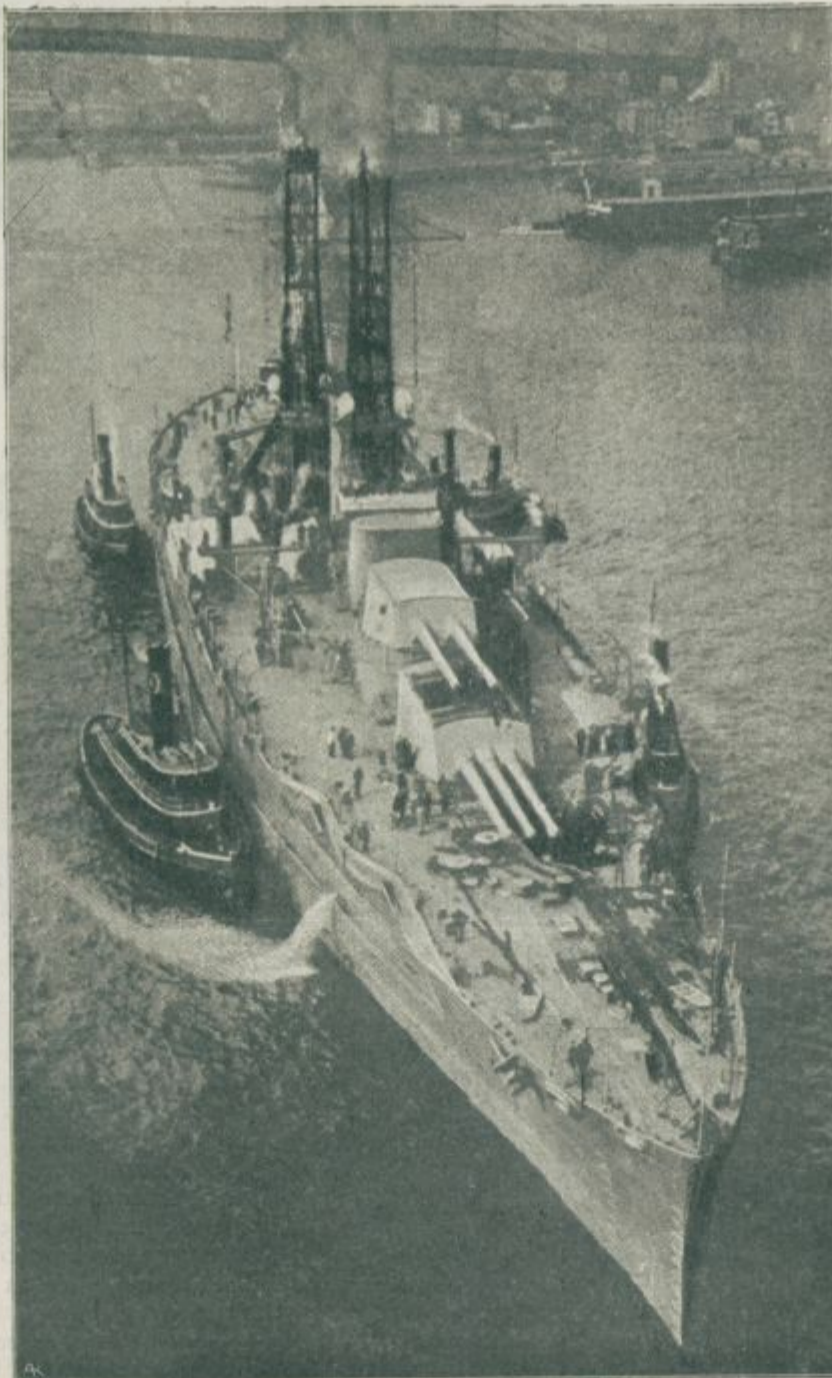
»No, Jurij, le nikar ne sitnari! — Kaj pa imam z njim? Če smo skupaj pod isto streho, vendar ne morem, da bi ne govorila z njim.«

»Tega ti tudi nikdo ne brani«, nadaljuje Jurij, »toda mlado dekle ne sme biti preveč prijazno s tujim pritepencem, ki ga ne pozna. In vendar sem ga zadnjič slišal, ko ti je pravil, da bo podedoval za bogatim stricem in ti namigaval, da bi ti šla lahko z njim.«

»No, to pa ni lepo, Jurij,« odvrne Marina, »da prisluškavaš ob durih in vlečeš besede na ušesa. Pa če že enega slišiš, kaj govori, poslušal bi tudi drugega. Zvedel bi bil, da sem ga zavrnila, češ, da so to prazne čenče, ki si jih lahko vsakdo zmisli. Sploh pa tebe ni nikdo meni postavil za varuha. Sama sem dovolj stara, da vem kaj je prav.«

»No, Marina, le nikar tako modrijansko ne govori; malo si še preskusila na svetu in zame veš, da ti le dobro želim. Benko se meni ne zdi pošten človek. Le poglej ga, nikoli ti on ne pogleda človeka v oči, ko govori z njim. Taki ljudje pa, ki človeku ne dajo oči, so bili še zmeraj malo vredni.«

»Jurij, zaradi tega bodi popolnoma brez skrbi. Klodičeva Marina bo vedno varovala čast Klodičeve hiše. To sem ob-

»Nevada«, največja vojna ladja združenih ameriških držav.

(Dolžina znaša 200 metrov.)

ljubila materi ob njeni smrtni postelji in tega se vedno držim.«

Medtem je bil voz že naložen; Marina se je vsedla na voz v kup trave in Jurij je pognal konja proti domu.

Tako je bilo pri Klodičevih, ko je o Binkoštih leta 1915 izbruhnila vojska med Italijo in Avstrijo.

Bilo je sredi meseca julija; nekega dne je prišlo v to obmejno pogorje mnogo vojakov-alpincev z mulami in vozovi, polnimi živil in streliva. Vodil jih je alpski častnik. Vojaki so bili trudni, in župan Klodič jih je gostoljubno sprejel pod svojo streho, pogostil jih je s kruhom in vinom, častnika pa je povabil k svoji mizi.

Ko je bil častnik sam z županom, vprašal ga je zaupno, ali so prebivalci v tem kraju popolnoma zanesljivi.

»Rad bi tukaj prenočil,« je dejal častnik, »s svojimi vojaki, in ker so trudni šele jutri na vse zgodaj odrinil z njimi proti prelazu, da premenim stražarje in jih oskrbim z živili in s strelivom. Če bi pa bil v vasi kak vohun, nas lahko izda Lahom, ki veste, da ima zasedene bližnje gorske grebene in bi nas lahko napadel, ko bi lezli v goro.«

»Jaz mislim,« je odgovoril Klodič, »da ga v moji občini ni človeka, ki bi ne bil pripravljen, dati življenja za svojega cesarja. Vendar, ker je sovražnik res tako blizo, in je vendar mogoče, da bi kaj zavohal, bi bil jaz pripravljen vam kazati bolj varno pot. Steze na prelaz vodijo ob strminah in prepadih, in zato bi se lahko kdo kam izgubil na nasprotno stran in tako izdal vaš pohod na prelaz.«

»Za to vam bi bil gospod župan, še posebno hvaležen,« je nadaljeval častnik, »imam sicer na kartah jako natančno za-

»Jurij, le kar doma ostani; pot je dolga in huda in za tvoje noge to ni.«

Jurij se je namrdnil; ni mu bilo všeč, da ga župan spominja njegove krajše noge, temmanj, ker je z gorovja že tolikrat valil žagovce vkljub svoji krajši nogi. Vendar se je vdal, ker mu je gospodar zatrdil, da sta se tako domenila s častnikom in da sedaj ne more besede umakniti, ker bi se to nezaupnemu častniku takoj sumljivo zdelo.

O polnoči je bilo vse živo v sicer mirni in tihi vasi. Vojaki so bili hitro z mulami in vozovi pripravljeni in hitro se

je v hišo, vzel tam nabasano puško, napolnil je svoje žepe s patronami in krevsal, kolikor je mogel hitro proti prelazu, toda ne po stezi, ampak naravnost po robu med grmičevjem.

Benko pa je medtem že bil iz gozda in po strmini navzdol jo je vliil, kar so ga nesle urne noge, v bližnjo laško vas, kjer je vedel, da biva večji oddelek laških alpincev-vojakov. Bil je res izdajalec in povedati je hotel poveljniku, da se premika sedaj veliko tovorov z avstrijskimi alpinci, in da bi on bil pripravljen pod gotovimi pogoji pokazati jim bližnjico, kjer bi lahko zajeli avstrijski vojaški oddelek. Bil je prepričan, da končno Lah s svojimi zavezniki premagajo Avstrijce, razženejo tam ob meji slovenske prebivalce; on pa bi z denarjem, ki bi si ga z izdajalstvom zaslužil, lahko kupil kmetsko posestvo in bi potem tudi lahko Marino dobil.

V take misli zatopljen je stopil v dolino, kjer se je oglašil pri straži in prosil, naj ga peljejo k poveljniku, ker mu ima razodeti važne vojne skrivnosti.

Stotnik, rujavopoltni Sicilianec, ga je takoj sprejel in ga je bil zelo vesel, še bolj pa njegovega poročila.

»Ako se napad posreči,« je dejal laški stotnik Benkotu, »dobite za plačilo ne pet tisoč lir, ki jih zahtevate, ampak deset tisoč.«

Ko je Benko odstopil, vpraša častnik začuden stotnika;

»Gospod stotnik, kje pa dobite deset tisoč lir?«

»Priatelj,« je zamrmral stotnik, »ne pozabite, da so izdajice lopovi, in da nasproti lopovom ni treba biti mož-beseda. V teh prokletih prepadih in strminah bomo že poiskali kak prostorček, da z njega

Vojni kurat tolaži umirajočega vojaka na bojišču.

je pomikal vojni roj v gorovje. Jurij je gledal za njimi in šel na bližnji breg, kjer je stala visoka stara tepka. Splezal je na hruško in opazoval v svetli noči, kako se čete pomikajo proti prelazu. Kmalu ni več ničesar videl, le slišal je še ropot vozov in hotel je s hruške domov. Tedaj pa se mu je zdelo, da je nekdo pripognjen smuknil iz hiše preko žive meje in hitel

Valentin Tič

iz Serjuč; bojeval se je v Galiciji ter se od dne 25. avgusta 1915 pogreša.

Franc Verčnik

iz Vitanja pri Celju, pogrešan od 20. sept. 1913. Ako si padel, na svidenje nad zvezdami!

Janez Štirlić

iz Depalje vasi p. Domžalah, član Mar. družbe, padel 17. jul. 1915 pri Ivanjem v Galiciji. Raduj se v nebeškem zmagoslavju!

Ferdo Majhenič

vzoren gospodar, odbornik Kat. izobr. društva pri Sv. Ambrožu pri Velenju. Padel na južnem bojišču. Počivaj v miru!

Lovrenc Košir

iz Briš pri Polhovem Gradcu, umrl za kolerom na Ogrskem. Spavaj v Bogu!

Konrad Koporc

je umrl dne 3. marca 1915 v ruskem ujetništvu. Pokoj v daljnem kraju in svetila ti večna luč!

risane vse steze, pa ponoči se vse drugače vidi in domačini ste tem gorskim stezam najbolj vajeni. Torej, če ste res tako vljudni, da nas spremite, prosim, da ste o polnoči pripravljeni, takrat že moramo naprej, da smo ob svitu že na svojem mestu.«

Častnik se je utrujen vlegel; župan pa je poklical Jurja.

»Čuješ, Jurij, jaz moram z vojniki na prelaz do trdnjave; ne hodi spat in glej, da bo doma vse v redu.«

»Oče, dovolite, da grem jaz z njimi, saj veste, da mi je znan vsak kamen v pogorju.«

proti gozdu čez travnik. Luna je posijala skozi oblak in Jurij je spoznal človeka, bil je Benko.

»Kaj neki ta človek namerava? — Pa vendar ne, da bi —. Res, obrnil se je kar naravnost proti laški meji. — Kaj, ko bi bil Benko laški vohun?« misli Jurij ter je v tej misli vedno bolj prepričan.

Ko se je Benko izgubil z brzimi koraki v gozd, je hitel Jurij s hruške proti domu, poklical je Marino ter ji naročil, naj čuva dom, ker on mora za nekaj ur od doma. Marina se je še napol v spanju prestrašila in Jurja spraševala, kaj se je zgodilo. Pa Jurij ji ni dal nobenega odgovora. Hitel

brcnemo propalico v kak prepadi; tam naj zlodej potem išče svojih deset tisoč lir.«

Več ur je že plezal Jurij ves pōten, ko je naposled prišel na kraj, kamor je držala iz globoke kotline neznatna steza proti vrhu. Tukaj pod robom se je Jurij skrtil med pečine, in sicer tako, da bi videl na ovinku vsakega, ki bi bil prilezel po tej strmini. Napravil si je udobno stališče, nameril puško z napetim petelinom in čakal.

Že so se jeli oglašati prvi gorski ptiči in najvišji vrhovi so se zasvetili v beli motni svetlobi, tedaj pa je Jurij zaslišal cepetanje tam globoko doli v kotlini. Se-

daj je bil docela prepričan, da je Benko vohun in da hoče po tej njemu znani stezi sovražnika voditi in naše vojake zajeti.

Takrat seveda prično streljati nanj od obeh strani. Skril se je za visoko skalo, ki ga je čuvala vsaj od ene strani. Vendar je Jurij najbolj mislil na smrt in nekak račun delal za sodbo. Ni se bal smrti; vse njegovo življenje je bilo trpljenje in trdno je upal, da mu Bog odpusti njegove slabosti in ga za trud poplača na onem svetu v večnosti.

»Pok, pok!« Puškini streli so počili, toda Juriju se je zdelo, da ne od strani; morda se je zmotil, toda zopet se oglase puške in sedaj je razločno slišal, da so puške bile sprožene z vrha.

»Tako visoko vendar Lahi niso še priplezali,« pravi Jurij sam seboj, obenem pa opazi, da se je na desnem robu laški alpinec pravkar zvrnil znak v prepad, in da se drugi umikajo.

»Ha, naši so na vrhu!« zavpije Jurij vesel in duhovi življenja so se vanj zopet vrnili.

Oddelek naših vojakov, ki je korakal po navadni stezi proti prelazu, je čul Jurijevo streljanje in častnik je takoj odposlal nekaj vojakov poizvedovat, kaj to

svoje grbe in krajše noge, zato je bilo sedaj zanj veliko zadoščanje, da je v kljub tem telesnim hibam sprejet k vojakom, četudi le za službo v domačih gorah.

Čez mesec dni je na Klodičevem domu vojaški poveljnik pripel zlatu svetinjo na njegove prsi. Vsi domači so bili veseli te odlike, posebno še zato, ker je Jurij s svojim junaštvom odvalil od hiše vsak sum, da bi bili glede izdajalstva kakorkoli v zvezi z Benkotom.

Še Marini je bil Jurij z zlatu svetinjo tako všeč, da je dejala očetu:

»Ako je Jurij celo cesarju všeč, se ga tudi jaz ne branim.«

»Pošten je kakor zlato in marljiv kakor mravlja,« je dejal župan Klodič, »ker sta mi padla v vojski oba sinova, bi si ne mogel želeči na svojem domu boljšega naslednika kakor je Jurij.«

Takrat pa stopi Jurij v hišo in Marina se mu zasmeje rekoč:

»Jurij, če prideš srečen iz vojske nazaj, potem bo takoj poroka.«

Jurij gleda, ne more skoro verjeti, da bi se mu uresničila najbolj živa, a tudi najbolj skrita želja njegovega srca, v zadregi je, gleda in jeclja:

»Kako?«

»Ti ženin in jaz navesta!« reče Marina in Klodič dostavi:

»Bog vaju usliši in blagoslovi!«

Ranjen slikar.

Steza med pečinami je bila tako ozka in strma, da je, mogel plezati po njej le mož za možem. Iz ovinka se more torej ob enem pokazati le en človek. Pritisnil se je ob steno, puško je položil na skalo in čakal, kakor šestokrat poprej, na divje kozle — sedaj na prekletega sovražnika.

Nekaj časa je preteklo in prva senca se prikaže izza ovinka. Jurij čaka, da vodnik napravi izza ovinka par korakov in sproži. Vodnik zadet — bil je Benko — zakrili z rokama, omahne in pade po strmini v prepad. Par hipov pozneje zadene drugega, bil je stotnik. Še štirje alpinci so se prikazali izza vogla in tudi te je podrla dobro namerjena Jurijeva krogla. Potem pa ni bilo nobenega več; najbrže so se posvetovali, kaj jim je storiti. Čez pol ure pa je spoznal Jurij, da so Lahi preračunali, odkod lete nanje streli, zapustili so stezo in so po sosednjih robih od dveh strani plezali proti pečinam, kjer se je skrival Jurij. Sedaj pa je stvar postala kočljiva za Jurija.

»Sedaj bo pa konec,« je mrmral Jurij in naslonil puško ob pečino ter čakal smrti. »Tako poceni pa me le ne dobite,« je dejal in začel kopati od pečine debele kamene. Čutil je namreč, da gredo sovražniki proti njemu ne samo ob robih na desno in levo, marveč tudi naravnost iz kotline. Tem zadnjim je večkrat poslal kak pozdrav s kameni in jih s tem pognal nazaj v globino.

Toda oni po robih ob desni in levi pa so nemoteni plezali proti vrhu in zdajzdaj morajo biti z Jurijem v isti višini.

pomeni, ker bi ne bilo prijetno, ako jih Lahi od zadaj napadejo. Med poizvedovalci je bil kot kaži-pot tudi Klodič, ki je prvi zagledal Jurija med skalami.

Prvi hip je bil Klodič zelo vznevoljen, ko je zagledal Jurja, češ, kaj tukaj dela, ker sem mu naročil, da naj čuva dom. Ko pa mu je Jurij razložil, kaj se je zgodilo, zakaj je šel od doma, bil ga je Klodič vesel; ginjen mu je stisnil roko, rekoč:

»Jurij, dobro si jo pogodil; pojdi z menoj, da o tem sporočiš tudi častniku.«

Jurij je bil pred vsemi vojaki pohvaljen in poveljnik mu je zagotovil, da dobi zlato svetinjo kot plačilo za svoje junaštvo.

Jurja pa je še najbolj razveselilo, ko je višji poveljnik na častnikovo priporočilo uslišal Jurjevo prošnjo za uvrstitev med vojake-alpince. Marsikatero je moral od ljudi požreti posebno v vojski zaradi

Črnogorski kralj Nikita (X) pred gradom Mérignac pri Bordô.

mož, 196 častnikov, 51 strojnih pušk in 61 topov.

20. maja. V dolini Sugana so naši pro-

Svetovna vojska.

19. maja. Na laškem bojišču so naše čete odbile sovražne napade na postojanke pri Trziču, ki so jih naši nedavno vzeli Lahom. — Na Tirolskem naše čete z napadi nadaljujejo in so dosegle že na nekaterih krajih laško ozemlje. Od 16. maja so naši v teh bojih vjeli nad 10.000

drli do Roncegno, zasedli so v Armenterra gorovju vrh Sasso Alto. Vzhodno od oklopne trdnjave Campomolon so vrhovi Tonzza, Passo della fena in Monte Melignone v naših rokah. Pregnali so naši sovražnika iz Col Santo. Ujetih 61 častnikov, 2.900 mož, 46 topov, med temi 28 cm havbic 12, in 17 strojnih pušk. — Naši letalci so obiskali Peri, Vicenza, Citadella, Castelfranco, Treviso, Casarsa in Cividale.

20. maja. Nemška letala so obiskala Dover, Deal, Margate na angleški obali 20. maja. — Wilson je papežu odgovoril, da bo storil vse, kar je mogoče, da za brani vojsko.

21. maja. Naše čete so vzele višine Cima dei Laghi in Cima de Mesole. Vržen je sovražnik čez prelaz Barcola. Iz Col Santo prodira naša armada proti Pasubio. Včeraj je bilo ujetih 3000 mož, 84 častnikov, 25 topov in 8 strojnih pušk. — Pri Verdunu so ob višini »Mrtvi mož« ujeli Nemci 1315 mož, 32 častnikov, 8 topov in 16 strojnih pušk.

22. maja. Poraz Lahov na tirolskih mejah je vsak dan večji. Naše čete so se polastile planote Lafraun, zasedle so višino Cima Mandriola in dosegle črto Monte Tormeno in Monte Majo. — Od 16. maja je laških ujetnikov 23.883, 482 častnikov, 172 topov. — Cesar je odlikoval zmagoslavne prestolonaslednika z redom železne krone z vojnim okraskom; v pismu se cesar zahvali svojim vojakom za njih junaštvo.

23. maja. Naše čete napredujejo skozi Sugansko dolino. Borgo so Lahji bežec zapustili; tu je bilo obilno vojnega plena. — Tretji vojni kor je prestopil mejo in preganja sovražnika na laški zemlji. Laška utrdba Monte Verena je v naši oblasti. V brentski dolini se pripravlja napad na sovražne postojanke pri Chiesa. — Vseh topov dobljenih 188.

24. maja. Naše čete so zasedle Borgo, pregnale so sovražnika iz Kempelberga. Oklopno utrdbo je Lahom vzel naš tretji vojni kor. Naša vojska se pomika skozi dolini Assa in Posina. — Od početka ofenzive na Tirolskem je bilo ujetih 24.000 sovražnikov, 251 topov, 101 strojna puška in 16 metalcev min.

24. maja. Pri Verdunu so nemške čete po hudih bojih zasedle vas Cumieres. — Na ruskem bojišču ni posebnih novic. — Na Balkanu je vse mirno.

24. maja. Wilson je javno v govoru povdaril, da je prišel čas za posredovanje med vojskujočimi se državami. Njegovo mnenje je: Kjer orožje ne more končno odločiti, tam naj odloči posvet. — Sovražna ententa izjavlja, da še ni prišel čas za razgovore o miru.

25. maja. Severno od Sugana-doline so vzele naše čete Cima Cista in so dospeli v Strigno, južno od te doline so se polastile Cornodi Campo Verde. Tudi utrjeno mesto Chiesa je v naših rokah. — Dobili smo še deset topov.

skega dela, zato da bi bilo zelo zanimivo splošno imeti jasno podobo o razmerah pri pričetku sedanje vojske. Dvajset let živim tukaj in sem v vedni zvezi z vsemi vrstami prebivalcev, zato pravite, da se

od jeze proti angleškemu pritisku, na tem, da se vzdignejo in se postavijo v boj za »sva-raj«, to je za popolno neodvisnost od Angleške.

Ne da se tajiti, da v indijski javnosti že mnogo let vre zoper Angleže. V dokaz zato treba je le govoriti z izobraženimi domačini; treba je samo v roke vzeti kak v domačem jeziku pisani dnevnik narodno mislečih Brahmanov ali pa zasledovati razprave v postavodajalnih zborih in človeku je takoj jasno, da je v raznih vrstah Indijcev veliko nezadovoljnosti in mrznje do Angležev.

Omeniti moram, da je med Hindu-prebivalci več nezadovoljnosti opaziti, nego med mohamedanci. Hindu so namreč narodno veliko bolj zavedni in samozavestni od Mohamedancev. Leta 1885. se je zasaloval narodni kongres, ki zboruje vsako leto; ta je vzbudil in ustanovil mnogo narodnih listov, ki razvijajo narodno indijsko misel. Brahmani, in tem pripadajo vsi izobraženi Indijci, ne morejo preboleti, da so kot najbolj vzgledna in vplivna kasta izgubili pod Angleži prvo besedo, dočim so poprej dejanski vladali v mnogih indijskih kraljestvih. V največji državi Mahratta, ki obsega celo srednjo Indijo, so bili Brahmani državni ministri, ki so v svojo korist vladali podložnim. Tudi kralji so bili le po imenu vladarji, ter so se v vseh svojih sklepih ravnali po nasvetu teh »sinov bogov«.

Vse to se je spremenilo, odkar se je eno kraljestvo za drugim moralo podati Angležem. Sedaj stolujejo na vseh vplivnih in odličnih mestih, kjer se upravlja država, angleški uradniki, in le malo višjih služb je le bolj zavoljo

lepšega izročeni domačinom. Dasi so si Brahmani večinoma osvojili vso angleško šolsko izobrazbo, jim to vendar za vplivne službe nič ne pomaže, ker jim Angleži nič ne zaupajo. Tudi v zakonodajnih zbornicah, ki podpirajo podkralja in njegove namestnike, imajo domačini povsod le nezadovoljnost; vlada je kar uradno določila, da morajo imeti Angleži po vseh

Odlični Čerkez.

najbolje lahko jasno izrazim, kako in kaj je z Indijo.

Večkrat nego kedaj se je tekom sedanje vojske mnogo govorilo in pisalo o Indiji. Često smo brali o nemirih, ki so so baje tam pojavili; dnevniki so radi prinašali poročila, kako je napoved svete vojske razvnela mohamedance, da se milijoni muslimov pripravljajo, ali da so že

Bolgarski kralj Ferdinand v razgovoru z vojakom.

pričeli z uporom, ter se hočejo otresti angleškega jarma. Poročali so, da so mladi Hindu-prebivalci, ki so že dolgo škrtali

zbornicah [večino. Angleški uradniki so pogosto sovražno nastopali proti domačinom, kar so seveda domači časniki vse

RAZNO

Kaj bo z Indijo?

Škof Doering iz Povne v Sprednji Indiji piše v »Stimmen der Zeit«: Prosili ste, Vam pojasniti razmere v Indiji ob pričetku svetovne vojske. Tudi za Indijo, menite Vi, bo sedanja vojska odločevalna za njeni nadaljni zgodovinski razvoj; morda bo to tudi katastrofa za razvoj misijon-

natanko zabeležili. Posebno je bilo mnogo takih slučajev v času, ko je bil indijski kralj-namestnik Lord Curzon, eden najbolj nadarjenih vladarjev.

Znano je, da je nekoč pri zborovanju v Kalkuti Lord Curzon Hindu-pre-

silo zatirala, pač pa je tualitam v maršičem upornikom ustregla, da je nezadovoljneže razdvojila in tako od sebe odvrnila grozečo nevarnost. Ta politika je za Angleže rodila dobrih sadov. Skrajni nezadovoljneži so polagoma izgubili vpliv.

vojske priti pri ljudstvu na vrh? Ali je morda računati, da pride rešitelj iz Afganistana? Kdor ve, kaj bo iz Indije, ako vzplamti splošen upor? Ali ne bo morda takrat prišel čas, da nastopijo Japonci? Kdo ve? To poročilo indijskega škofa je zanimivo, ker nam dokazuje, kako neutemeljena so bila poročila raznih listov v Evropi, ki so od časa do časa sporočali, da je Indija v plamenih, da so Angleži tam v resni nevarnosti, da bo sedemdeset milijonov mohamedancev se vzdignilo v sveti vojski proti Angležem. Imejmo torej vedno pred očmi dejanske razmere v Indiji in vedeli bomo vselej že vnaprej, da so taka poročila le srčne želje tistih, ki jih širijo med svet. Angleži so si v Indiji z mečem, z denarjem in s krvavim nasiljem temeljito vtrdili svoje stališče. Kdor se hoče točno poučiti, kako grozovito in krivično in nasilno so Angleži postopali v Indiji, naj bere med drugim le Macanlay-jevo kritično zgodovinsko razpravo: »Warren Hasting«. Tu se bo prepričal, kako o tem sodijo pošteni Angleži sami.

Bengalski jezdeci s sulicami v angleški vojni nosijo iz bitke pri Neuve Chapelle na sulicah natakne čelade padlih nemških vojakov, kakor so včasih nosili glave umorjenčev. — Slika je posneta iz angleškega vira in kaže, kakšno kulturo goje Angleži v vojski.

bivalce imenoval narod lažnjivcev; poleg tega je pokrajino Bengalen razkosal na dve pokrajini, prisvojil si je bogato in rodovitno pokrajino Berar, kjer je gospodoval kralj Hyderabadski. Vse to je dajalo domačinom mnogo netiva, ki je zelo razvnelo mržnjo zoper Angleže.

Klic »Indija Indijcem«, ki ga je razglasil liberalni kralj-namestnik marki Ripon, čul se je vedno glasnejše. »Svadesch, sva-raj«, samostojnost, neodvisnost, ta klic je donel čez pokrajine Bengalen, Punjab in čez planjavo Dekkan.

Med ljudstvom samim se to gibanje za neodvisnost ni moglo prav vkoreniti, ker je bilo ljudstvo prepričanja, da bo ob vsaki spremembi vlade vedno le več novih davkov in manj varstva zoper podkupljivosti zoper nasilnike, oderuhe in dragoletnike.

Nezadovoljneži pa so hoteli, da bi se klic »Indija Indijcem« tudi uresničil, zato so zanesli leta 1857. upor, ki je resno ogrožal angleško vlado. Napravili so tajne zveze v Kalkuti, Lahori in Pooni; napadali so zavratno z bombami državne uradnike, predvsem so pa po listih hujskali proti obstoječi vladi. Tedanja angleška liberalna vlada pa je pri teh uporih postopala skrajno previdno. Uporov ni s

Zločini proti uradnikom so se sicer še ponavljali, a vedno več vpliva so dobivali zmernejši veljaki med izobraženimi Indijci. Ti so namreč sprevideli, da za uspešen odpor niso zadosti samo bombe, za to je treba tudi pušk in kanonov. Modernega orožja pa domačini nimajo, puške in revolverje kupovati smejo v Indiji samo Angleži; da, celo za nože, ki se rabijo pri gospodarstvu, je predpisana zakonita dolžnost. Velikih nožev Indijci ne smejo imeti. Vedeli so izobraženi Indijci, da je v armadi tretjina Angležev, ki imajo v oblasti vse trdnjave, artiljerijo in vse arzenale za strelivo. Prepričani so bili, da je proti taki sili težko združiti Hindu in mohamedance, ki si niso dobri. Zato niso bili za upor, pač pa je njih misel ta, da dobe vedno več vpliva pri okrajni, pokrajinski in osrednji vladi, in da se Indija sčasoma dvigne kot samostojna državna uprava, kakor Avstralija in Kanada, pod vrhovnim angleškim vodstvom.

Tak je bil položaj v Indiji ob pričetku vojske, in kolikor se da sklepati iz redkih poročil med vojsko, se to tudi sedaj ni spremenilo. Ali bodo zmerni obdržali vajeti v rokah, ali se bo skrajnim nezadovoljnem posrečilo pod vplivom svetovne

ZMES

Knjiga in žena.

Žena profesorjeva reče svojemu možu: Čudno, vedno tičiš v knjigah, gotovo imaš knjige rajši nego mene. Škoda, da še jaz nisem knjiga, potem bi me gotovo rad imel.

On: Ne bi imel nič proti temu, najrajši pa bi videl, da bi bila ti med knjigami praktika, ki se vsako leto izpremeni.

Gospodarska zveza

centrala za skupni nakup in prodajo v Ljubljani

registrouana zadruga z omejeno zavezo

Dunajska cesta (uradni prost. I. nadstr.)

priporoča svojo

- zalogo vsakovrstnega kolonijalnega in specerijskega blaga;
- zalogo najboljših mlekarskih izdelkov: sira, masla, kondenziranega mleka;
- zalogo zajamčeno pristnega vina iz Kranjske, Štajerske, Ogrske, Hrvatske, Istre in Dalmacije, najboljše domače slivovke, tropinovca, konjaka in ruma. (Kleti v Spodnji Šiški št. 152);
- zalogo vsakovrstnih kmetijskih strojev. Strojnik vedno na razpolago;
- zalogo raznih močnih krmil, gnojil in modre galice.

Fellerjev prijetno dišeči, osvežujoči, bolečine lajšajoči rastlinski esenčni fluid z zn.

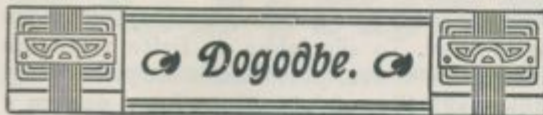

„ELSA-FLUID“

pozdravi

glavobol.

12 steklenic franko 6 kron. Lekarnar E. V. Feller, Stubica, Elsatrg št. 331 (Hrvatska). Nad 100.000 zahv. pisem in zdravn. priporočil.

Slamnik.

Vstalo je žarko pomladno solnce in s svojim širokim jasnim pogledom ošinilo dremajočo zemljo. S svojim svitom je zbudilo ptičice v logih in jih vabilo k jutranjemu petju; poljubilo je cvetke na dobravah s svojim gorkim dihom ter jih pralo v lesketajoči rosni kopeli...

Pa vzdignilo se je višje — preko streh do oken ter se čudilo, da vidi tupašam še zastrto. A spomnilo se je solnce: nedelja je...

Gospod Mirko ima okno proti vzhodu. Tako on hoče, ker mu je na tem, da navsezgodaj ujame prve solnčne pramene; jutranja ura pa blaženi mir mu je največje veselje.

In zbudil se je gospod Mirko, vstal, pomel si oči, okno na stežaj odprl in zadovoljen zazelal proti zlatemu solnčku. Ves zadovoljen je, ker se zopet obeta tak dan, kakršnega si on želi: jasno, gorko, brezvetrno in — neprašno.

Ni več mlad Mirko, a star tudi ne. Pa kdor pozna njegov red in stališče, se ne bo čudil, da se je kljub svojim petinštiridesetim letom ohranil tako svežega in čilega. On ne pije, vsaj nikdar preveč — je škoda, hodi zgodaj spat in — kar je največ vredno — izogiblje se vsakega vznemirjenja. Te lepe lastnosti so ga ohranile zdravega, okroglega in rdečeličnega v njegovem brezskrbnem samskem stanu; rodbinskih skrbi ne pozna, sploh nikakih, morda mu je sedanja skrb za tobak edina, kar jih je šlo mimo njega; kadi pa rad, jako rad.

Ko se je skrbno obril še enkrat ogledal v zrcalu, pokrtačil še malo obleko in zavihal nekaj po oficirsko pristrizene brke, je snel svojo neizogibno spremljevalko palico ter prižgal svalčico in stopil na prag, za hip še postal, ozrl se na levo, desno, nato se pa pomešal med ljudi na cesto.

Ulice so bile že dokaj živahne. Vse je hitelo za cilji — ker je bila ravno nedelja, ponajveč v cerkve in iz cerkev.

Čez nekoliko časa pa je že ubiral korake proti raji narave našega mesta — Tivoliju. Tivoli, Rožnik in bližinski griči so mu že odnekaj najbolj pri srcu. Najbrž zato, ker se po njih človek ne utruji preveč. Za našega prijatelja je na primer Šmarna gora že previsoka; potiti se in preveč dihati — naka, to pa ne!

Po kratkem in kritikujočem ogledovanju javnih nasadov in naprav se je končno povspel do vrha, raz katerega se nudi gledalcu lep razgled in pogled na mesto.

Pa je res užitek, takole lepe vedre nedelje spomladi, ko je drevje še nalahno odeto s prvimi lističi in ne zastira razgleda, zreti na mesto, ki leži tako tiho in mirno pred očmi opazovalca, ko počivajo tovarniški dimniki, iznad streh pa bleste mogočni stolpi ljubljanskih cerkvâ; nad vsemi pa ogromni grad z očrnelim zidovjem, ki je videlo in krilo v svojem osrčju že toliko prizorov. Pa tudi danes jih gleda, molči in piše...

Ko je dospel do tu gospod Mirko, je postal. Oprl se je na palico, z levico pa zasenčil oči in strmел z dolgim, nepremičnim pogledom na mesto, liki bi stal ob obrežju morja in hotel uzreti zaželjeno ladjo. Nešteto krat je že tako storil, in vendar mu je vsekdar kakor nekaj povsem novega. Polagoma pa se ogleda po prostorčku za oddih.

Je nekaj klopi ondi, a le ena mu je najljubša. In baš prav, da ni nobenega človeka v bližini; takole sam s seboj v prosti naravi, to

mu je nadvse všeč. Danes mu gre torej vse po sreči.

Ko je skrbno ogledal klop, da li je dovolj čista, potegne robec in ga razgrne ter počasi, prav počasi sede, palico poleg sebe, iz žepa pa knjigo.

Očividno pa mu danes ni do branja. Preveč lep dan je. In iz doline sem brni tako dušo osvajajoče zvonjenje, a nad njim in krog njega čivkajoči zbor krilatcev! Zamislil se je...

Za gričkom po strmini je vzhitel zvonki smeh mladine...

»Eh, pa bomo brali!« rekel je sam sebi in iznova odprl knjigo.

Koraki pa so se bližali in vse je kazalo, da se blažena samota umika...

In česar si ni želel, je bilo. Gospodični sta si izbrali sedež.

Pa »mi beremo« — — — — —

»Veš, sinoči sem bila v kinematografu. Pa veš, koga sem videla?«

»Koga?«

»Oh, no, si lahko misliš: njo!«

»A, — s kom pa?«

»Kakor ponavadi. — Pa kako ti je bila našarjena! Nič okusa, ti rečem, prav brez vsakega okusa.«

Gospod Mirko se je zgenil...

»Drugače pa ima fine obleke. In drage!«

»To že. Pa kako ji stoji, to je! Saj ji ne pristoja nobena stvar! Kadar pride, se sporečeva. Zmeraj kritizira! Ampak že vem, s čim jo bom razdražila: slamnik si kupim, pa če me stane tudi petdeset kron!«

Dovolj je bilo. Vzdignil se je gospod Mirko, sklopnil knjigo, pograbil palico, postrani pogledal v ono smer in se spustil v dolino.

Eh, kajpada, taki pogovori niso za vsakega, če se »ne razume«...

Še je sijalo ljubo solnce, še so žvrgoleli ptički med drevjem in še je šel menda pogovor o toaletah, kinematografih in slamnikih. Mirko pa je hitel domu. V duši zavest na pokvarjeno nedeljo, a v glavi mu je še brnel oni pogovor, tako da je nehote moral razmišljati o nesrečni modi ter o količini in kakovosti slame, ki je dosegla tako bajno visoko ceno:

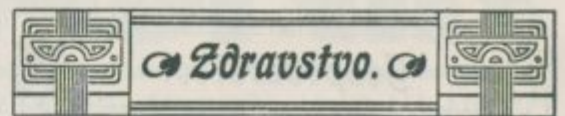
»Za petdeset kron...«

Upravičen strah.

»Beppo, kaj se pa držiš danes tako kisko?«

»Ej, bojim se, da pridejo naši letalci nad Ljubljano in — da tukaj ostanejo.«

Razkuženje vode. Voda, ki je zamazana od gnijočih rastlinskih snovi, se razkuži z bromom. Dene se tega ravno toliko, da porumeni voda malo. Rumena barva izgine, ko je voda malo postala, potem jo je treba precediti in razpustiti v njej kosček žvepleno in ogljeno kislega kalija.

Konserve. Zdaj kupuje vse konserve. Mesne, mlečne in druge. S konservo si je pa pokvaril že marsikdo želodec, ker ne znajo ljudje ravnati z njo. Pokvarjena konzerva je naravnost strupena. Že na zunanje se pozna, da je konzerva pokvarjena, če se napihuje pokrov, če ni dobro zaprta. Kadar odpreš in vidiš, da je konzerva plesniva, penasta ali usušena, tedaj jo vrzi v ogenj ali v smeti. Pa tudi zdrava konzerva, posebno mesna, se pokvari hitro pri toplem vremenu in na toplem, kadar je odprta; kar je odprtega, je treba torej hitro porabiti, tačas pa zamašiti dozo, kolikor bolj je mogoče. Zaprte doze je treba shraniti na suhem in zračnem, hladnem prostoru. Na mrzlem in vlažnem se pokvari vsebina. Konserve, ki so se prevrele, pa se jedo mrzle, se morajo shladiti v še zaprti dozi. Kdor nima prilične shrambe, stori bolje, da si ne nakupuje konserv. Ako čutiš, bodisi pri mlečni ali drugi konservi, kak neugoden okus, pusti takoj jed in pij gorko črno kavo. Pri znanih zastrupljenja je najboljša, da izprazniš hitro želodec in pokličeš zdravnika.

Roževina na nogah (trda koža) se omeči najbolj, ako koplješ noge v vroči vodi, v kateri si raztopil malo boraksa. Paziti je treba, da niso nogavice strgane ali preveč na debelo zamašene. Ko se je koža omečila, jo odstrži s topim nožem in izdrgni z arnično tinkturo ali z lojem.

Gospodarstvo.

Divja buča in kumara lolilke os. Vrtnar Römer pripoveduje v poljedelskem listu: Vedel sem, da ljubijo čmrlji in ose cvet divje buče (*Brionia alba*) in cvet kumarice (*Sycios augulatum*). Nisem pa vedel, da bi se sadili lahko ti dve ovijalki v prid grozdju in sadnemu drevju. Slučaj me je poučil o tem. Južno mejo mojega vrta tvori 200 metrov dolga žična ograja; tu sem vsadil lansko pomlad kumarice, ki so se širile naglo in se razcvitale julija. Ta čas sem opazil, da so obletale ose s posebno vnemo kumaričin cvet. Vedno bolj. Vedle so se pri tem prav kakor čebele, letale so od cveta do cveta. Kadar se vsedejo na kak sad, jih čepi cela klopka združena na njem, tu so se pa pasle vsaka zase. Avgusta meseca sem obesil med listje kumaričino več steklenic, nalitih s pivom. Os in čmrljev se je nabiralo toliko, da sem moral izprazniti večkrat steklenice.

Na drugi strani vrta, kakih 160 metrov daleč od kumaric, sem bil nasadil že pred leti ob 200 metrov dolgemu zidu trsje. Trte so zgodnje vrste in vsako leto doslej so mi delale ose veliko škodo pri grozdju; kar sem bil nasadil toliko kumaric, niso silile ose na grozdje, dokler so obletale kumaričin cvet; ko je osadil ta cvet, so se podale k divji buči, ki cvete junija ali julija. Moje grozdje in sadno drevje je ostalo nepoškodovano. Svetujem torej vrtnarjem, katerim delajo ose škodo, da bi nasadili ob ograjah divjo bučo in kumarico. Obe rastlini se ne plašita zime, imata vedno zeleno lepo listje, ki zeleni v pozno jesen, se ovija ograj in dreves. Korenina divje buče se rabi tudi kot mazilo za udnične bolezni in vodenico — združilo bi se torej tu več dobičkov. Divjo bučo se vseje lahko ali vsadi korenino, enkrat vsajena se že drži in se razširja sama.

Gospodinja.

Jajca namesto olja. Jajčji rumenjaki ima precej olja v sebi; z njim se zabeli lahko solata ali kaj drugega namesto z oljem. Rume-

„Gospa Gadova, z vašim možem sem bil cel mesec skupaj v strelnem jarku.“

„Tako — toda povejte mi, ali je bil vsak dan ob devetih že doma?“

njak razmešaj, zalij s kisom in polij solato. Drobnijak, česnovno in čebulino listje vsebujejo tudi olje. Solato, krompir in fižol se zabeli lahko tudi s sardelicami na olju. Tako se po-

rabi lahko tudi druge na olju pripravljene ribe, kar ne pride nič dražje kakor če se kupi olje, saj velja žlica olja skoraj krono. Sploh pa je napačna misel, da se mora vrtna solata uživati ravno z oljem. Res je pač, da je zelenjava bolj hladilna, če je zabeljena s surovim oljem, ali marsikje jedo solato začinjeno z mastjo. Na Poljskem jo polijejo s kisló smetano, v nekaterih krajih jo zabelijo z maslom, ne da bi jo okisali, na Tirolskem zarmenijo celo moko na masti in polijejo solato, na Francoskem parijsko solato na surovem maslu. Treba bo poskusiti na tak in drugi način, dokler se ne vrne blaženi čas, ko bo zopet teklo olje v potokih.

Grafit namesto olja. Potreba sili k varčevanju maščobe. Na Nemškem primešavajo olju za mazanje strojev grafita. Sam na sebi pa ima ta mnogo snovi, ki škodujejo kovinam. Boljši kakor naravni je narejeni grafit, ki nima kovinam škodljivih primesi in prihrani tovarnam in obratom za 60% olja. Primešavajo ga za 0.3 do 0.5%. To znižuje obratne stroške precej znatno in zvišuje varnost obrata.

Gobov prah, kruhove drobtine in suhi piškoti so stvari, ki morajo biti gospodinji vedno pri rokah, ker se rabijo zelo pri kuhi.

Drobiž.

Prebrisani volkovi v Indiji. Potnik, ki je hodil par let po Indiji, je bil nekoč na lovu. Ob veliki ravnini, obrastli z visokimi rastlinami, je opazoval skozi daljevid čredo antilop, ki so se pasle mirno. Bila je ljubka slika, pokvarila jo je prikazen šestih volkov, ki so vztrastli kar nakrat ob robu ravnine. Stali so skupaj in so se najbrž posvetovali, kako bi prišli najkrajšim potom do zajutreka. Domenili so se. Pet jih je odšlo od šestega, ki je bil najbrže njihov glavar, kajti gledal je za njimi, dokler ni videl, da se je razdelilo njih štiri tako, da so bile antilope na paši ravno v njih sredi. Peti tovariš je lezel oprezno v sredo pašnika in se je potuhnil tam. Tedaj se je vlegel volk glavar pod grmovje ob robu pašnika in je čakal. Lov se je začel. Eden izmed onih štirih volkov se je zakadil med antilope in je podil preplašene živali tovarišu naproti, ki je skočil od nasprotni strani nanje. Antilope so bežale na desno, tam je planil tretji, in bežale so napram četrtemu. Tačas, ko je podil eden volkov antilope, so se odpočili drugi, antilope so pa postajale trudne in zbegane, stisnile so se skupaj in drevile v vedno manjšem krogu. Tam pa je čakal peti volk, da skoči, ko se zgrudi utrujena žival in bo volkovom plen siguren, šesti je pa čakal bolj daleč, da ne bi ušla kaka žival. Bil je torej prav zvito pripravljen lov. Antilope so begale že omahovaje semintja — peti volk se je vzdignil pred njimi, divjegléd, nabrušenih zob. Uboga antilopa se je kar zgrudila strahu, volk se je zakadil — in padel nazaj — zadet od opazovalčeve krogle. Drugi volčji tovariši so izgínili. Tako je bila volčja zvijača prevarjena.

Aeroplan. Marsikdo se je pri »obisku«, ki smo ga v preteklem mesecu imeli, vprašal, kaj da je in kaj vzdrži aeroplan v zraku. O tem so med ljudstvom razširjene napačne govornice. V srednjem veku so pripisovali vsako skrivnostno reč hudiču, dandanes pa elektriki. In ravno nevednost je kriva, da se nekateri tako zelo bojijo zračnega napada. V pouk ljudstvu naj bo torej ta spis!

Kaj je aeroplan? Že beseda sama nam pove, da je to ploskev v zraku. Kaj pa vzdrži aeroplan v zraku? To vprašanje naj nam sledeči, akoravno nekoliko pusti poizkus pojasni. Mislimo si ploskev, ki stoji nekoliko poševno v zraku. Veter piha proti njej in pritiska nanjo. Najmočnejše se javi ta pritisk na

središče in se javi kot sila, ki deluje navpično na ploskev. To silo lahko po fizičnih zakonih razstavimo v dve, pravokotno druga na drugi stoječi sili. Prva deluje vzporedno z vetrom v njegovi smeri. Njo premagata motorjeva moč. Druga pa deluje navpično navzgor in vzdržuje aeroplan v zraku. Če je ta ploskev krilo aeroplanovo, je obenem rešeno vprašanje, kaj je in kaj vzdrži aeroplan v zraku. Seveda to bi bilo jako enostavno, a žalibog temu ni tako. Ena sama ploskev pa ni dovolj. Zato nahajamo vedno dve ali več drugo za drugo ležečih ploskev. Pri taki konstrukciji je ravnotežje v zraku zadostno in ni se več bati, da bi se aeroplan prevrnil. Ker se pa aeroplan tudi dostikrat na stran nagne, pa zavije zrakoplovec eno ploskev nekoliko navzgor, drugo pa navzdol in ravnotežje je zopet dobljeno. Prednja ploskev ni vedno samo ena, ampak sta navadno dve, ki ležita druga nad drugo. Prva konstrukcija se imenuje monoplan, druga pa biplan. Aeroplan goni motor, močan 25—300 konjskih sil. O orožju in pa o obrambi proti njim pa drugič. Pilot A. D.

Drobni cunjarji. Najmanjša vrsta glodalcev so živalice, imenovane viskaha, ki bivajo v večjih družbah po jamah, ki si jih izkopljejo same, ali po luknjah, ki so nastale naravnim potom v prsti. V travnatih širinah od Buenos Aires do Patagonije biva vrsta teh živalic, nazvana pampaški viskaha, ki opravljajo na širokih stepah posel naših cunjarjev. Vsako stvar, ki jo najdejo na stepi, zvrlečejo viskaha pred vhod svoje jame. Tako se nabere tam vsakovrstnih reči: bičev, gumbov, kosti, starih cunj, ur, čizmov, klobukov i. dr. Kadar izgubi gaucho (konjski pastir) kako stvar, se ne muči šele z iskanjem, ampak gre drugi dan in poišče bližnje domove drobnih cunjarjev. Pravijo, da odvrlečejo ti nabiralci vse, kar leži poleg spečega človeka. Zakaj ima živalica ta nagon, ni jasno, ker pusti nabrano vse pred jamo in ne misli delati dobička s svojo starino ali dobiti nagrado za izgubljene reči.

Zelo dobrodejen in bolečine lajšajoč je učinek hrbtnih masaž s Fellerjevim krepčajom rastlinskim esenčnim fluidom z znamko »Elsa-Fluid«. Je to oživljavač počutek, ako med masažo z »Elsa-Fluidom« vse bolečine minejo ter topla kri zopet polno in krepko priteka k dotičnim delom telesa. »Elsa-Fluid« se ne da z ničemer nadomestiti. 12 steklenic pošlje franco za samo 6 kron lekarnar E. V. Feller, Stubica, Elsatrg št. 331 (Hrvatska). Stevilne zlate kolajne in zdravniška priporočila. Istotako odvajalne Elsa-kroglice. 6 škatlic stane 4 K 40 h franko. (eu.)

Knjigoveznica
Katoliškega tiskovnega društva v Ljubljani
Kopitarjeva ulica št. 6 ☐☐☐☐☐☐
priporoča

originalne platnice

za

Ilustrirani Glasnik

V delo se sprejema že sedaj, a izvršilo se bo šele po končani vojni.

Tiska in izdaja Katoliška tiskarna v Ljubljani.
Odgovorni urednik Josip Klovar.